

8. תלמוד בבלי מסכת סנהדרין דף קז עמוד א

אמר (חושי הארכי לדוד המלך): מאי טעמא קנסיבת יפת תואר? - אמר ליה: יפת תואר רחמנא שרייה. - אמר ליה: לא דרשת סמוכין, דסמין ליה כי יהיה לאיש בן סורר ומורה, כל הנושא יפת תואר - יש לו בן סורר ומורה.

9. דברים פרשת שופטים פרק יז פסוק טו, טז

(טו) שום תשים עליך מלך אשר יבחר ה' אלקיך בו מקרב אחיך תשים עליך מלך לא תוכל לתת עליך איש נכרי אשר לא אחיך הוא:

10. תלמוד בבלי מסכת סנהדרין דף כ עמוד ב

וכן היה רבי יהודה אומר: שלש מצות נצטוו ישראל בבניסתן לארץ: להעמיד להם מלך, ולהכרית זרעו של עמלק, ולבנות להם בית הבחירה.

11. רמב"ם הלכות מלכים פרק א הלכה א

שלש מצות נצטוו ישראל בשעת כניסתן לארץ, למנות להם מלך שנאמר שום תשים עליך מלך, ולהכרית זרעו של עמלק שנאמר תמחה את זכר עמלק, ולבנות בית הבחירה שנאמר לשכנו תדרשו ובאת שמה.

12. אור החיים דברים פרשת שופטים פרק יז פסוק יד

(יד) כי תבא וגו' ואמרת וגו' שום תשים וגו'. מאומרו כי תבא וגו' ואמרת משמע כי לא מצות ה' עליהם למלוך מלך אלא אם יאמרו הרשות בידם, וממה שגמר ואמר שום תשים שיעור הלשון מוכיח שמצות ה' היא להמליך עליהם מלך:

13. אור החיים דברים פרשת שופטים פרק יז פסוק יז

ונראה שכוונת הכתובים היא על זה הדרך לפי שיש במינוי המלך ב' גדרים, א' שיהיה המבטח בו להנהיג המלחמות בעוצם חכמתו ולצאת כגבור ביום קרב כסדר מלכי האומות, וזה הוא דבר שנאוי בעיני ה' כי סדר מלכי האומות לא ילכו בהם אחרי כשרון המעשה אלא אחרי תועליות החושיות הגם שלא ימצא בו דבר טוב מהמושכל, גם ישימו בו כסלם ותקותם ומן ה' יסור לבבם, וגדר ב' הוא לכבוד ולתפארת ישראל וכדי שה' יעשה בזכותו כדרך שהיה ה' מושיע ישראל ביד השופטים וביד מלכי ישראל הכשרים, וצא ולמד מדוד המלך וכו', ודבר זה הוא חן ושכל טוב בעיני אלקים ואדם

תחילת המלוכה היתה בבחינה הראשונה

14. שמואל א פרק ח פסוק ד, ז, ד-ז

(ד) ויתקבצו כל זקני ישראל ויבאו אל שמואל הרמתי: (ה) ויאמרו אליו הנה אתה זקנת ובניך לא ה' לכו בדרךך עתה שימה לנו מלך לשפוטנו ככל הגוים: (ו) וירע הדבר בעיני שמואל באשר אמרו תנה לנו מלך לשפוטנו ויתפלל שמואל אל ה': פ (ז) ויאמר ה' אל שמואל שמע בקול העם לכל אשר יאמרו אליך כי לא אתך מאסו: כי אתי מאסו ממלך עליהם:

15. תלמוד בבלי מסכת סנהדרין דף כ עמוד ב

תניא, רבי אליעזר אומר: זקנים שבדור - כהוגן שאלו, שנאמר תנה לנו מלך לשפוטנו, אבל עמי הארץ שבהן קלקלו, שנאמר והיינו גם אנחנו ככל הגוים ושפטנו מלכנו ויצא לפנינו.

ההבנה שיש תהליכים בחיים

16. תלמוד בבלי מסכת פסחים דף נ עמוד ב

דאמר רבי יהודה אמר רב: לעולם יעסוק אדם בתורה ובמצות אף על פי שלא לשמה, שמתוך שלא לשמה - בא לשמה.

17. תלמוד בבלי מסכת תענית דף ז עמוד א

תניא, היה רבי בבאה אומר: כל העוסק בתורה לשמה תורתו נעשית לו סם חיים, שנאמר עץ חיים היא למחזיקים בה, ואומר רפאות תהי לשרך, ואומר כי מצאי מצא חיים. וכל העוסק בתורה שלא לשמה נעשית לו סם המות, שנאמר יערך כמטר לקחי,

פרשת שופטים - להיות תמיד בהתקדמות

מינוי מלך – מצווה או חולשה?

1. דברים פרשת שופטים פרק יז פסוק יד - טו, יז-טו

(יד) כי תבא אל הארץ אשר ה' אלקיך נתן לך וירשתה וישבתה בה ואמרת אשימה עלי מלך ככל הגוים אשר סביבתי: (טו) שום תשים עליך מלך אשר יבחר ה' אלקיך בו מקרב אחיך תשים עליך מלך לא תוכל לתת עליך איש נכרי אשר לא אחיך הוא: **רמב"ן**

ולפי דעתי עוד, שגם זה מרמזותיו על העתידות, שכן היה כששאלו להם את שאול אמרו לשמואל (ש"א ח ה) שימה לנו מלך לשפטנו ככל הגוים, וכן כתוב שם (פסוק ב) והיינו גם אנחנו ככל הגוים ושפטנו מלכנו וגו', כי מה טעם שתאמר התורה במצוה "ככל הגוים אשר סביבותי", ואין ישראל ראויים ללמד מהם ולא לקנא בעושי עולה, אבל זה רמז לענין שיהיה

2. תלמוד בבלי מסכת סנהדרין דף כ עמוד ב

רבי נהוראי אומר: לא נאמרה פרשה זו אלא כנגד תרעומתן, שנאמר ואמרת אשימה עלי מלך וגו'. (דשום תשים עליך מלך משום מצוה, אלא כנגד תרעומתם, שגלוי לפניו שעתידים להתרעם על כך ולומר והיינו גם אנחנו ככל הגוים שנאמר ואמרת אשימה - עתידין אתם לומר כן)

3. דברים פרשת וראה פרק יב פסוק כ - כא, כ-כא

(כ) כי ירחיב ה' אלקיך את גבולך באשר דבר לך ואמרת אכלה בשר פי תאנה נפשיך לאכל בשר בכל אנת נפשיך תאכל בשר: (כא) כי ירחק ממך המקום אשר יבחר ה' אלקיך לשום שמו שם ויבחרת מבקרה ומצאנה אשר נתן ה' לך באשר צייתך ואכלת בשעריך בכל אנת נפשיך: **רש"י**

בכל אות נפשך וגו' - אבל במדבר נאסר להם בשר חולין, אלא אם כן מקדישה ומקריבה שלמים:

4. כלי יקר דברים פרק יב פסוק כ

הורה שאין האדם הומה אחר התאוות כי אם מתוך הרחבה יתירה, ואין ארי נוהם כי אם מתוך קופה של בשר (ברכות לב א). לכן אמר כי ירחיב ה' את גבולך וזה יביאך לידי הסרת מסוה הבושה מעל פניך עד שתאמר בפה מלא אוכלה בשר, ודומה זה קצת לפריקת עול מלכות שמים ולחקור איזהו מקומן של זבחים, והסיבה לכל זה הוא כי ירחק ממך המקום אשר יבחר ה' כי כל הקרב הקרב ביותר אל מקדש ה' יש עליו מורא מלכות שמים ביותר

5. דברים פרשת כי תצא פרק כא פסוק יא

ויראת בשבטי אשת יפת תאר וחסקת בה ולקחת לך לאשה: **רש"י**

ולקחת לך לאשה - לא דברה תורה אלא כנגד יצר הרע. שאם אין הקדוש ברוך הוא מתירה ישאנה באיסור.

ההבדל שבין מלך לבשר תאוה ואשת יפת תואר

6. ויקרא פרשת אחרי מות פרק יז פסוק יג

ואיש איש מבני ישראל ומן הגר הגר בתוכם אשר יצוד ציד חיה או עוף אשר יאכל וישפך את דמו ונסהו בעפר:

7. חזון הצמחונות והשלום

בבע"ח הניצודים, חיה ועוף, שההערה המתלווה אל שחיטתם היא יותר חודרת, בכיסוי הדם בתור הכרה של בשת האנושי וחרפת שפלות מוסרו, שוב אין צורך בהערת איסור הלב, שגם למחסור הוא, כי תשטש את הרושם של כיסוי הדם האומר רגש של בושה עמוקה על כללות שפך הדם, בין יהיה לשם תענוג או לשם שבר הרעבון, לאלה אין להעמיד את נקודת ההערה על החלב, ע"כ הלבם מותר.

25. דף על הדף סוטה דף מב עמוד א

תמה האדמו"ר מקאצק זי"ע הרי אמרו שאפי' שח בין תפלה לתפלה חוזר מעורכי מלחמה ואיד יהי די במצות ק"ש להגין עליהם מפני האויב. אלא שכל מצוה כפי שהאדם מעריך את המצוה כן באמת הוא שגב רוממותה של המצוה, לכן אף אם אין להם רק מצות קריאת שמע בלבד, אבל אם הם בוטחים בזכות זה שזה יגין עליהם ויצילם מיד שונאיהם, אכן כן ראוי הוא שמצוה זו תושיעם מכל אויב ושונא.

חובה ללמוד ולרצות להתקדם

26. דברים פרשת שופטים פרק יז פסוק יח - יט, יח-יט

(יח) וְהָיָה כְשִׁבְתוֹ עַל כֶּסֶף מִמְלַכְתּוֹ וְכָתַב לוֹ אֶת מִשְׁנֵה הַתּוֹרָה הַזֹּאת עַל סֵפֶר מִלִּפְנֵי הַכֹּהֲנִים הַלְוִיִּם: (יט) וְהָיְתָה עִמּוֹ וְקָרָא בּוֹ כָּל יְמֵי חַיָּו לְמַעַן יִלְמַד לְיִרְאָה אֶת ה' אֱלֹהָיו לְשֹׁמֵר אֶת כָּל דְּבָרֵי הַתּוֹרָה הַזֹּאת וְאֶת הַחֻקִּים הָאֵלֶּה לַעֲשֹׂתָם: **רמב"ן**

(כ) לבלתי רום לבבו מאחיו - נרמז בכאן בתורה איסור הגאות, כי הכתוב ימנע את המלך מגאות ורוממות הלב, וכל שכן האחרים שאינם ראויים לכך, כי בראוי להתרומם ולהתגדל יזהירו להיות לבבו שפל ככל אחיו הקטנים ממנו. כי הגאווה מדה מגונה ונמאסת אצל האלקים אפילו במלך, כי לה' לבדו הגדולה והרוממות, ולו לבדו התהלה ובו יתהלל האדם. כענין המבואר על יד המלך שלמה (משלי טז ה) תועבת השם כל גבה לב, וכתוב (ירמיה ט כג) כי אם בזאת יתהלל המתהלל השכל וידוע אותי וגו':

27. דברים פרשת שופטים פרק יח פסוק יג

תָּמִים תִּהְיֶה עִם ה' אֱלֹהֶיךָ: **חזקוני**

(יג) תמים תהיה עם ה' אלקיך לשון שלמות אל תאמר אהיה ירא יראה אחרת עמו כמו שמצינו בגרי אריות שכתוב עליהם את ה' היו יראים ואת אלהיהם היו עובדים ונמצאת עמו חסר ביראה אלא תהיה ככלי מלא תם ושלם מענין אחד כלומר שלם תהיה עמו בכל מעשיך ובכל מחשבותיך ועל זה אמר שלמה בחכמתו בכל דרכיך דעהו וגו'.

אלול – חודש של תשובה

28. חיי אדם חלק ב-ג (הלכות שבת ומועדים) כלל קלח סעיף א

באהבת הקדוש ברוך הוא את עמו ישראל, הרבה להיטיב אותנו וצונו לשוב לפניו בכל עת שנחטא. ואף שהתשובה טובה בכל עת, מכל מקום חודש אלול הוא מובחר ומוכן יותר שמקובל תשובתו משאר ימות השנה, לפי שימים אלו הם ימי רצון מעת שנבחרנו לעם, שכשחטאו ישראל בעגל ונשתברו הלוחות ב"ז בתמוז ואחרי זה עלה משה בהר והתפלל ואמר לו הקדוש ברוך הוא פסל לך [שמות לד, א] ונתרצה ליתן לו לוחות שניות, ואז עלה בראש חודש אלול ונשתהה שם עד יום כיפור שהיה גמר כפרה.

29. מדרש תהלים (שחר טוב; בובר) מזמור עב

שבעה דברים היו קודם שנברא העולם, כסא הכבוד, ושם משיח, ותורה, [וישראל, גן עדן וגיהנם, ותשובה, ובית המקדש].

30. אורות התשובה פרק ה

ג. העולם מוכרח הוא לבא לידי תשובה שלמה. אין העולם דבר עומד על מצב אחד כי - אם הולך הוא ומתפתח, וההתפתחות האמתית השלמה מוכרחת היא להביא לו את הבריאות הגמורה, התמריית והרוחנית, והיא תביא את אור חיי התשובה עמה.

18. תוספות מסכת תענית דף ז עמוד א

וכל העוסק בתורה שלא לשמה תורתו נעשית לו סם המות - וקשה והלא אמרין (פסחים דף ג:) לעולם יעסוק אדם בתורה אף על גב שאינה לשמה שמתוך שלא לשמה בא לשמה ויש לומר דתרי שלא לשמה הוי דמה שאמרין לעולם יעסוק בתורה אפילו שלא לשמה היינו כלומר כדי שיקרא רבי או כדי שיכבדוהו ומה שאמרין הכא כל העוסק בתורה שלא לשמה נעשה לו סם המות היינו מי שלומד לקנטר.

19. אורות התשובה פרק ב

לגבי משך זמנה, התשובה מתחלקת לשני חלקים: תשובה פתאומית, ותשובה הדרגתית.

הפתאומית באה מתוך איוה ברק רוחני הנכנס בנשמה, בפעם אחת מכיר הוא את הרע ואת הכעור של החטא ונהפך לאיש אחר, וכבר מרגיש הוא בקרבו השתנות גמורה לטובה. תשובה זו באה ע"י איזו הופעה של סגולה פנימית, ע"י איזו השפעה נשמית גדולה, שראוי לחפש את נתיבותיה בעמקי תעלומה. וישנה תשובה הדרגתית. לא בריקה הבריקה בקרבו להתהפך מן העומק של הרע אל הטוב, אלא מרגיש הוא שצריך להיות הולך ומשיב דרכיו וארחות חייו, רצונו, הלך - מחשבותיו, ובמהלכו זה הולך הוא וכובש לאט לאט את דרכי היושר, מתקן את המדות, מטיב את המעשים, מלמד את עצמו איך להתכשר יותר ויותר עד שהוא בא למעלה רמה של זכך ותקון.

התורה מתחשבת במצב נפשי

20. דברים פרשת שופטים פרק כ פסוק ה - ז, ה-ז

(ה) וְדַבְרֵי הַשְּׁטָרִים אֶל הָעָם לֵאמֹר מִי הָאִישׁ אֲשֶׁר בָּנָה בַּיִת חֲדָשׁ וְלֹא חִנְכוֹ יֵלֶךְ וַיֵּשֶׁב לְבֵיתוֹ פֶּן יָמוּת בַּמִּלְחָמָה וְאִישׁ אַחֵר יִחְנַכֶּנּוּ: (ו) וּמִי הָאִישׁ אֲשֶׁר נָטַע כֶּרֶם וְלֹא חָלְלוֹ יֵלֶךְ וַיֵּשֶׁב לְבֵיתוֹ פֶּן יָמוּת בַּמִּלְחָמָה וְאִישׁ אַחֵר יִחְלְלֵנּוּ: (ז) וּמִי הָאִישׁ אֲשֶׁר אָרַשׁ אִשָּׁה וְלֹא לָקַחָהּ יֵלֶךְ וַיֵּשֶׁב לְבֵיתוֹ פֶּן יָמוּת בַּמִּלְחָמָה וְאִישׁ אַחֵר יִקְחֶנָּה: **רש"י**

ואיש אחר יחנכנו - ודבר של עגמת נפש הוא זה:

(ז) פן ימות במלחמה - ישוב פן ימות, שאם לא ישמע לדברי הכהן כדאי הוא שימות:

21. באר הפרשה פרשת שופטים תשעה

ידוע מאמרו של הדברי יואל עה"כ 'ודברו השוטרים... ואיש אחר יקחנה' וברש"י פירש על הכתוב באיש אשר ארש אשה ולא לקחה פן ימות - שאם לא ישמע אל הכהן ראוי הוא שימות, ולכאורה מדוע מביא רש"י הקדוש דברים אלו רק כזה אשר ארש אשה ולא אצל הבונה בית חדש או נטע כרם? ומבאר הרה"ק כי כל אלו הנמנים במקרא אם חשקה נפשם לצאת למלחמה, כרצונם כי עז לזכות למות על קידוש ה', העצה בידם להפקיר את ביתם החדש או את כרמם ובוהו יותר להם לילך למלחמה, אמנם אם יבוא זה אשר ארש אשה ולא לקחה ויאמר הרי אני מגרש את האשה אשר נתת עמדי ובלבד שאוכל למות על קידוש ה', אדם כזה אכן 'כדאי הוא שימות' כי מסירות נפשו כזו הבאה לו על חשבון יהודי אחר, שמגרש את האשה בעבור זה אינו בכלל קדושה....

22. דברים פרק כ פסוק ח

וַיִּסְפוּ הַשְּׁטָרִים לְדַבֵּר אֶל הָעָם וְאָמְרוּ מִי הָאִישׁ הַזֶּה וְרַךְ הַלֵּב יֵלֶךְ וַיֵּשֶׁב לְבֵיתוֹ וְלֹא יִמַּס אֶת לֵבב אֲחִיו כְּלָבָבוּ:

23. תלמוד בבלי מסכת סוטה דף מד עמוד א

ר' עקיבא אומר: הירא ורך הלבב - כמשמעו, שאינו יכול לעמוד בקשרי המלחמה ולראות חרב שלופה. רבי יוסי הגלילי אומר: הירא ורך הלבב - זהו המתירא מן העבירות שבידו, לפיכך תלתת לו התורה את כל אלו שיחזור בגללו. רבי יוסי אומר: אלמנה לכהן גדול, גרושה וחלוצה לכהן הדיוט, ממזרת ונתינה לישראל, בת ישראל למזמר ולנתין - הרי הוא הירא ורך הלבב. גמרא מאי איבא בין רבי יוסי לר"י הגלילי? איבא בינייהו עבירה דרבנן. כמאן אזלא הא דתניא: שח בין תפילה לתפילה - עבירה היא בידו וחוזר עליה מעורכי המלחמה, כמאן? כר"י הגלילי.

24. דברים פרק כ, ב-ג

(ב) וְהָיָה כִּקְרַבְכֶם אֶל הַמִּלְחָמָה וַנִּגַּשׁ הַבַּיִת וְדַבַּר אֶל הָעָם: (ג) וְאָמַר אֲלֵהֶם שְׁמַע יִשְׂרָאֵל אִתְּם קַרְבִּים הַיּוֹם לַמִּלְחָמָה עַל אֲיִבֵיכֶם אֵל יְרֵךְ לְבַבְכֶם אֵל תִּירְאוּ וְאֵל תִּחַפְּזוּ וְאֵל תַּעֲרָצוּ מִפְּנֵיהֶם: **רש"י**

(ג) שמע ישראל - אפילו אין בכך זכות אלא קריאת שמע בלבד, כדאי אתם שיושיע אתכם:

סיכום

לצערי לא הספקתי לסכם את השיעור בצורה מפורטת. אכתוב את המהלך בנקודות.

1-2 – בפשטות מינוי מלך זו מציאות של בדיעבד. הרמב"ן מבאר שהמילים "ואמרת אשימה עלי מלך", בא לרמוז על תקופת שמואל שם ביקשו ישראל מלך שלא כהוגן. וכן מצינו בגמרא סנהדרין את שיטת ר' נהוראי שלא נאמרה פרשה זו אלא כנגד תרעומתן.

3-5 – בכמה מקומות מצינו שכביכול התורה מודעת לחולשות של אדם וקובעת גדרים מקלים. בפרשת ראה הותר בשר תאוה, מה שלא הותר במדבר. וכן מפורש בכלי יקר שכל ההיתר של בשר תאוה בא משום ירידה רוחנית הנובע מ"כי ירחק המקום". ובפרשת כי תצא הותרה אשת יפת תואר ומבוא בחז"ל שלא דברה תורה כנגד יצר הרע. בשיעור זה לא נעסוק בהתחשבות של התורה בחולשות האדם, אלא ננסה לברר האם מצוות מינוי מלך שייכת לאותה משפחה, או שמא יש להבין את הציווי באופן אחר.

הבדל שבין מצוות מינוי מלך לבשר תאוה ואשת יפת תואר

6-8 – גם בבשר תאוה וגם באשת יפת תואר אנו מוצאים בתורה רמז לכך שמדובר במציאות בדיעבדית. בבשר תאוה אנו מצטווים על כיסוי הדם והרב מבאר שמצוות כיסוי הדם באה כדי להחזיר לנו מעט את הבושה. ופרשת אשת יפת תואר נסמכה לפרשת בן סורר ומרה כדי להורת שכל הנושא אשת יפת תואר סופו שיצא לו ממנה בן סורר ומורה.

9-15 – לעומת בשר תאוה ואשת יפת תואר הלשון "שום תשים עליך מלך" הוא לשון של ציווי חיובי וכן מובא בגמרא בשם ר' יהודה ששלוש מצוות נצטוו ישראל בבנייתם לארץ – למנות להם מלך, להכרית זרעו של עמלק ולבנות את בית הבחירה. ר' יהודה חולק על ר' נהוראי שהובא במקור 2 ולמעשה הרמב"ם ושאר הראשונים פסקו כר' יהודה. האו"ח הקדוש תמה, אם כן מדוע התורה פותחת בלשון "ואמרת אשימה עלי מלך ככל הגויים" שזו לשון של בדיעבד. ומתוך שבמינוי מלך יש שני גדרים. 1. מלך שינהיג את המלחמות וצרכי המדינה על פי חכמתו כסדר מלכי האומות. גדר זה שאנו אצל הקב"ה 2. לכבוד ולתפארת ישראל וכדי שה' יעשה בזכותו וגדר זה הוא הגדר הנעלה. כשהתורה מצווה אותנו על מינוי מלך היא מדברת על שתי הבחינות, ניתן למנות מלך מתוך חולשה וניתן למנות מלך מתוך עוצמה. התורה לוקחת בחשבון שמינוי המלך יכול לנבוע מהגדר השלילי ובאמת מצינו שהבקשה הראשונה מצד ישראל למינוי מלך נבעה מהגדר השלילי. אומנם בגמרא מובא שבאותו דור הרצון למלך אצל הזקנים נבע ממקום חיובי ורק עמי הארץ קלקלו ורצו מלך ככל הגויים, אך כשאנו מתבוננים בפסוקים נראה שהגישה של עמי הארצות היתה דומיננטית יותר. מדבר זה אנו למדים לימוד גדול. ריבונו של עולם מכיל תהליכים, ריבונו של עולם יודע שיתכן והבקשה למינוי מלך תנבע מהגדר השלילי, אבל בסופו של דבר הרצון למלך ינבע מהגדר החיובי וכפי שבאמת אירע שבתחילה מלך שאול ולאחר מכן מלך דוד.

31. הרב שמעון סטרליץ (תלמיד הרב זצ"ל, זכריו הובאו בסוף אורות התשובה בהוצאת ישיבת אור עציון)

לפי השקפה זו, התשובה איננה מקרית ואינדבדואלית, אלא היא המניע הראשי של מכונת החיים הגדולה, היא קדמה לעולם משום שבלעדיה אין המשך לחיי הבריאה כולה ...

32. הרב חגי לונדין

אין מדובר כאן על התשובה במשמעותה המצומצמת, כתיקון משבריו האישיים של הפרט - אלא על תשובה המשמשת כאידיאל העליון של החיים. על פי דבריו, ביסוד המציאות עומדת ה'תשובה' כלומר השאיפה להתקדמות. אף קודם החטא כבר קרוי האדם לשוב בתשובה, ויתרה מכך - לא רק האדם זקוק לתשובה, אלא המציאות כולה: הדומם, הצומח והחי, מפני שהתשובה "איננה רק איזה ברק הנופל בחשכת הליל של החטאים ומאיר את דרך האדם, אלא יסוד מתמיד של החיים כולם, הפועל את פעולתו החיונית, בהמריצו את אישי ההויה כולה לקראת התקדמותם והתפתחותם השלמה" (שם). כלומר, ישנו תהליך אבולוציוני השורה בקוסמוס כולו, יצר חיים הדוחף את המציאות כולה להתקדם הן במימד הביולוגי ועל אחת כמה וכמה במימד הרוחני. המציאות העולמית הולכת ומתעלה, ואנו קרואים להתאחד עמה. התביעה להבין טוב יותר, להיות מוסרי יותר, ללמוד יותר, להשתכלל מכל הבחינות כולן - בטכנולוגיה, במדע, ברפואה, בחקלאות, בלאומיות, באהבה, באמונה, בתורה, במצוה ובכל כוחות החיים כולם - היא היא עניינה של התשובה.

33. תלמוד בבלי מסכת שבת דף קנ"ג עמוד א

תנן התם, רבי אליעזר אומר: שוב יום אחד לפני מיתתך. שאלו תלמידיו את רבי אליעזר: וכי אדם יודע איזהו יום ימות? - אמר להן: וכל שכן, ישוב היום שמא ימות למחר, ונמצא כל ימיו בתשובה.

חובה ללמוד ולרצות להתקדם

26-27 – אחת המצוות המוטלות על המלך היא כתיבת ס"ת על מנת ש"והיתה עמו וקרא בו כל ימי חייו למען ילמד ליראה את ה' אלוקיו...". בכוונה התורה נוקטת "ילמד" בלשון עתיד, כדי להורות שעל המלך מוטלת החובה כל הזמן להתקדם ולא לסמוך על מה שלמד כבר. אדם שמתקדם הוא אדם שבתהליך. מדברי הרמב"ן אנו מבינים שציווי זה נאמר דווקא למלך, לא מפני שהציווי שייך רק אליו, אלא מפני שאצלו הנסיון גדול יותר.... ומכאן נלמד גם אנו את החובה המוטלת עלינו "למען ילמד ליראה את ה'". וזאת נעשה רק אם נבין שבכל עת עלינו להתקדם ולשאוף קדימה. אחד המפריעים להתקדמות רוחנית היא המחשבה שאפשר גם וגם. אחת המצוות המוזכרות בפרשתנו היא "תמים תהיה עם ה' אלוקיך ומבאר החזקוני שצריך להיות שלם עם ה' ולא לומר "אהיה ירא יראה אחרת עמו כמו שמצינו בגרי אריות". הקושי להתקדם בעבודת ה' נעוץ בכך שקיים אצלנו פחד שכדי להתקדם נאלצים לוותר על כל מיני חוויות ותרבויות. כפי שהסברנו התורה לא דורשת מאתנו להשתנות בבת אחת אבל היא כן דורשת מאתנו לשאוף להיות שלמים!!

אלול – חודש של תשובה

28-33 – עניינו של חודש אלול הוא תשובה כמובא בחיי אדם. מקובל לחשוב שתשובה היא תיקון למעשה ספציפי, אך במדרש מובא שתשובה קדמה לעולם, עוד קודם החטא היתה תשובה ומשמעות הדבר שתשובה היא כוח מניע של העולם וכמו שכותב הרב שהעולם מוכרח לבוא לידי תשובה שלמה ומבאר ר' שמעון סטרליץ בדבריו שהתשובה איננה מקרית ואינדבדואלית, אלא היא המניע הראשי של מכונת החיים הגדולה, היא קדמה לעולם משום שבלעדיה אין המשך לחיי הבריאה כולה. משום כך מצאנו בגמרא בשם רבי אליעזר שבכל יום ויום חייב אדם לעשות תשובה לא מפני שזו עצה טובה אלא מפני שזה כוח הטמון בבריאה והכוח הזה מחייה אותנו יום יום !!!

שבת שלום וחודש טוב!

ההבנה שיש תהליכים בחיים

16-19 – בגמרא מובאת המימרא הידועה של רב: לעולם יעסוק אדם בתורה ובמצוות שלא לשמה שמתוך שלא לשמה בא לשמה. דברים אלו של רב קשים ממסכת תענית שם אמר רבי בנאה שכל העוסק בתורה שלא לשמה התורה נעשית לו סם המות. התו"ס מתרצים שיש שני סוגים שלא לשמה, יש אדם שלומד שלא לשמה כדי שיקרא רבי, כלומר, הוא רואה בתורה דבר חשוב, אבל לא בשביל זה הוא לומד אלא כדי שיקראו לו רבי, אולם יש שלומד שלא לשמה כדי לקנטר, כלומר, הוא לא לומד תורה כדי להרוויח רווח משני כאותו שלומר כדי שיקראו לו רבי, אלא הוא משתמש בתורה לדברים שליליים, אצל אדם כזה התורה תהיה סם מוות. נחזור לשלא לשמה הפחות נורא, באים ואומרים לנו זה בסדר שתלמד לא לשמה, זה חלק מהתהליך שהרי מתוך השלא לשמה יבוא לשמה. לפעמים יש לנו יצר שאומר או הכל או כלום, אנחנו לא מוכנים להכיל תהליכים, או מפני שאין לנו סבלנות, או מפני שאנו מרגישים לא בסדר כל זמן שלא הגענו למדרגה העליונה. דרך מצוות מינוי מלך, מבינים שכאשר נמצאים בתוך תהליך אנו מאד רצויים אצל הבורא.

גם בתשובה הדרך הרצויה היא לא התקדמות בבת אחת אלא התקדמות הדרגתית וכפי שמובא באורות התשובה שיש שני סוגי תשובות, תשובה פתאומית ותשובה הדרגתית ומהלשון של הרב נראה שהתשובה ההדרגתית היא התשובה היותר רצויה

התורה מתחשבת במצב הנפשי

20-22 – בפרשתנו מוזכרים האנשים שחוזרים מעורכי המלחמה - מי שנה בית ולא חנכו, מי שנטע כרם ולא חיללו, מי שארש אישה ולא נשאה. רש"י מסביר שהם חוזרים מפני שיש בדבר עוגמת נפש. ר' יואל מסאטמר מדייק מכך שרש"י פירש רק אצל מי שארש אשה "ישוב פן ימות, שאם לא ישמע לכהן כדאי הוא שימות", שבבנה בית או נטע כרם, אם הם החליטו שבכל זאת הם רוצים לצאת למלחמה הרשות בידם ואם הרשות בידם לצאת הרי שהיציאה למלחמה זה המצב האידיאלי, אם כן מדוע התורה לא מחנכת אותנו להיות במצב האידיאלי ומתחשבת בעוגמת נפש? התשובה פשוטה,, משום שהתורה מחנכת אותנו להיות קשובים לרגשות, ולהבין שאי אפשר לחנך את כל העם להיות בבת אחת במצב האידיאלי, רוב האנשים צריכים להתקדם לאט לאט, התקדמות מבוקרת ובהתקדמות איטית צריך לדעת שמתחשבים מאד בתחושות של האדם.

23-25 – הירא ורך הלבב חוזר מני עבירות שבידו, אפילו אם שח בין תפילין של יד לתפילין של ראש. הדברים קשים, שהרי כשעומד כהן המשוח ואומר "שמע ישראל..." מבאר רש"י שכוונתו לומר אפילו יש לכם רק זכות של קריאת שמע מיד אתם נושעים. והקשה הר"י מקוצק, איך יתכן שמצוות קריאת שמע לבד תושיע אותם, הרי אפילו על עבירה קטנה חוזר מעורכי המלחמה? ומתוך שכאשר אדם בוטח בזכות המצווה שיש בידו ראוי שמצווה זו תגן ותשמור עליו. נחבר את הדברים למהלך שראינו. אפילו מי שיש בידו מצווה אחת, אם דרך מצווה זו הוא בוטח בבורא ומבי שהוא נמצא בתהליך, גם אם כעת הוא איננו שלם ואיננו קרוב להיות שלם, מכל מקום הוא בתהליך והתהליך נותן לו הרבה זכויות!!

